

Otto Plantema 2020

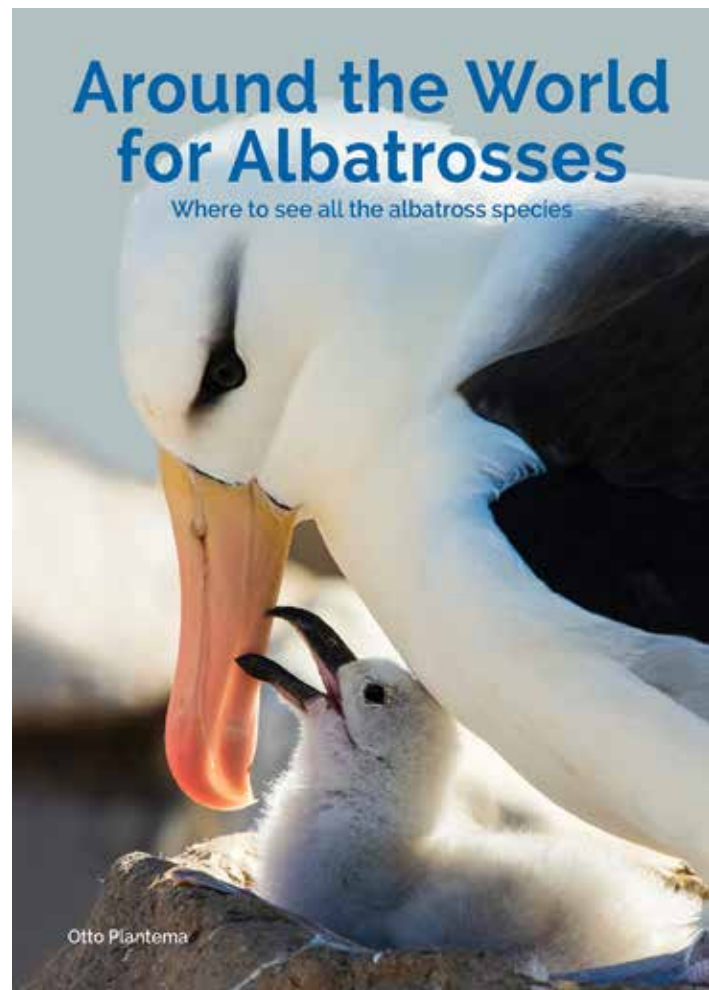
Around the World for Albatrosses. Where to see all the albatross species

Uitgave in eigen beheer. Hardcover, 148 pagina's, 21 x 27 cm, geen ISBN, circa € 27,-. Bestellen bij de auteur (ottoplantema@gmail.com). Zie ook pbase.com/otto1/albatrosses.

Binnen de zeevogels zijn albatrossen wel het superlatief. Als je op het noordelijk halfrond woont, wordt het dus te meer duidelijk dat het niet eerlijk is verdeeld in de wereld, want de meeste albatrossoorten leven op het andere halfrond. Op 'ons' halfrond leven er maar drie, en dan nog alleen in 'die andere oceaan', namelijk de Stille. Het is weliswaar mogelijk om hier in de buurt een albatros te zien, bijvoorbeeld op Helgoland, Hermaness of Sint Kilda, maar daar is toch de kans uiterst klein, want het gaat dan altijd om een enkel, verdwaald, exemplaar.

Nog niet zo heel lang geleden waren er in de wereld maar dertien soorten albatrossen. Daar kwam verandering in toen in 1983 de Amsterdamalbatros *Diomedea amsterdamensis* als aparte soort is beschreven (Roux *et al.* 1983). Tot die tijd werd de Amsterdamalbatros als ondersoort beschouwd van de grote albatros *D. exulans*. Een volwassen Amsterdamalbatros lijkt dan ook sprekend op een grote albatros in onvolwassen kled en de soort is daarom tot 1983 over het hoofd gezien. Dat is nog minder vreemd als je bedenkt dat behalve de grote albatros op het zuidelijk halfrond ook de koningsalbatros *D. epomophora* leeft, een vergelijkbare grote zwart-witte albatros die in zijn jonge jaren ook bruin bevederd is. Deze soorten zweven door elkaar rond de Zuidpool en het was daarom altijd wat onduidelijk hoe het precies zat met de broedgebieden en verspreiding van soorten. Nadat Amsterdamalbatros als aparte soort is beschreven, zijn taxonomen 'los' gegaan, overigens vooral wat betreft deze twee grote albatrossoorten: tegenwoordig worden er binnen deze groep maar liefst zes soorten onderscheiden. Op zee zijn ze slechts een enkele keer te onderscheiden, mits dichtbij, in goed licht enzovoort.

Ook bij de kleinere soorten albatrossen is het voor de zeevogelaar wat ingewikkelder geworden, want daar worden tegenwoordig eveneens meer soorten onderscheiden dan pakweg dertig jaar terug. Sinds de publicatie van Robertson & Nunn (1998) worden er 24 soorten albatrossen onderscheiden, maar volgens Gill *et al.* (2020) zijn dat er 22, volgens Clements *et al.* (2019) 17 en volgens Winkler *et al.* (2020) maar 15. Het lijkt allemaal haarkloverij voor iemand die gewoon geniet van de overweldigende aanblik van een albatros op zee, maar wil je ze allemaal gezien hebben, dan is het van groot belang en lijkt het mij het verstandigst om de minst conservatieve taxonomie volgen. Dat is (bijna) wat Otto Plantema heeft gedaan. Hij zag zijn eerste albatros in 1978 op de Falkland-eilanden, raakte subiet verslaafd en besloot om alle soorten albatrossen van de wereld te gaan zien. Nu woont Otto in Nederland en die beslissing was dus een belangrijke in zijn leven, want het betekende: veel reizen.

Dat laatste heeft hij gedaan, maar hoewel hij nu (al) een boek uitbrengt over zijn reizen en albatrossen, is hij er nog niet in geslaagd ze allemaal te zien, ook al volgt hij een taxonomie die er maar 21 onderscheidt. Het is dan ook geen sinecure: bijna elke soort broedt op zijn eigen eiland of eilandengroep en omdat herkenning op zee zoals gezegd een uitdaging is, is het het veiligst om naar de plek te gaan waarvan je zeker bent dat je de 'juiste' ziet. Je moet dus de broedkolonie bezoeken, dat soms niet meer is dan een eilandje van 130 hectare middenin de oceaan.

De auteur stelt in de inleiding dat het doel van het boek is om de diverse soorten in al hun pracht te tonen. De ondertitel van het boek suggereert wat anders. Hij is overigens in beide geslaagd, maar toch wringt het hier en daar en is het boek een hybride tussen 'waar kan je welke soort albatros het beste zien en hoe kom je daar' en 'mijn albatrosreizen'. Het kost echter geen enkele moeite om hier overheen te stappen want je hebt hiermee een prachtig boek in handen. Plantema stelt dat je om alle soorten te zien slechts zes (dure) bootreizen moet maken. Deze zes reizen bepalen de opzet van het boek: naast de inleiding (hoofdstuk 1) en de literatuurlijst (hoofdstuk 8) heeft elke bestemming een eigen hoofdstuk gekregen: Falkland-eilanden, Zuid-Georgia, Tristan da Cunha-archipel, Franse subantarctische eilanden, Nieuw-zeeland/Tasmanië/subantarctische eilanden en tot slot de (noordelijke) Stille Oceaan. Elk van deze bestemmingen is op zijn beurt onderverdeeld in een inleiding tot de regio, de logistiek van het bezoeken van de albatroskolonies aldaar, en een beschrijving van de soorten. Per soort komen (meestal) aan de orde: herkenning, verspreiding, populatie, broedseizoen, bedreigingen en IUCN-status. Er is voor gekozen om niet alleen de hoofdstukken maar ook alle paragrafen te nummeren. Dit leidt tot het wat onhandig ogende '6.1.2.1. Snares Islands', bijvoorbeeld, ongetwijfeld om te voorkomen dat er naar verkeerde pagina's wordt verwezen. Elk hoofdstuk begint met een serie portretjes van de te behandelen soorten. Fraai, handig en overzichtelijk. Het maakt helaas ook in een oogopslag duidelijk dat de meeste soorten voorkomen op, en dus de meest profijtelijke albatrosreis moet leiden naar, het stukje zee dat zo ver

Atlantische geelsnavelalbatros bij Tristan da Cunha, 14 april 2011. Foto: Otto Plantema

mogelijk van Nederland ligt als maar mogelijk is.

De informatie is doelmatig en compact, in een prettig leesbaar lettertype. Het wordt omlijst met overzichtelijke kaartjes waarop de wirwar van eilanden, eilandjes, rotspunten en archipels staan, begeleid met nummers die verwijzen naar de soorten. Er zijn voldoende verwijzingen naar bronnen en websites waar lokale trips kunnen worden geboekt. Dit lijstje van websites is slechts twintig verwijzingen lang en een enkele lijkt overbodig of leidde mij naar een website over kolibries, maar het geeft over het algemeen een nuttige ingang tot lokale instanties die zeereizen organiseren.

De foto's zijn vaak paginagroot afgebeeld en van prima kwaliteit. Er zijn ook andere formaten gekozen, sommige niet groter dan 4 x 4 centimeter en dat is jammer want hier zitten juweeltjes tussen. Had er niet wat ruimte gewonnen kunnen worden door wat minder ter zake doende foto's (sterns, scheepswrakken, planten) achterwege te laten? Het boek gaat toch over albatrossen? Bijna alle albatrossoorten staan 'luid en duidelijk' op de foto. Dat is voor determinatiedoeleinden prettig, maar er hadden van mij best iets meer sfeerfoto's in gemogen, dus de soorten 'in het landschap'. Gelukkig zijn die er wel, bijvoorbeeld de spectaculaire kolonie wenkbrauwalbatrossen op de Falklands (p. 21-22), of de adembenemende Salvins albatrossen op zee bij de Bounty-eilanden (p. 115).

Het boek is in het Engels geschreven en heeft dus ook een niet-Nederlandstalig publiek op het oog. Het bevat 220 kleurenfoto's en is uitgegeven op (bijna) A4-formaat. Ik hoop van harte dat de auteur erin slaagt het ook buiten Nederland te verkopen. Hij zal dat zelf moeten bewerkstelligen, want het is in eigen beheer uitgegeven. Zijn website, pbase.com/otto1/albatrosses, zal daarbij zeker zijn diensten bewijzen. Het is goed om te lezen dat een deel van de opbrengst van het boek bestemd is voor The Albatross Taskforce van BirdLife, want hoewel diverse soorten niet direct bedreigd zijn, zijn vele zonder meer kwetsbaar vanwege hun geringe verspreiding én het feit dat alle wereldzeeën onder druk staan. Met dit boek in de hand is het een stuk eenvoudiger om een bestemming te kiezen om albatrossen te zien; met de aanschaf koop je dus zeker geen kat in de zak.

VERWIJZINGEN

- Clements J.F., T.S. Schulenberg, M.J. Iliff, S.M. Billerman, T.A. Fredericks, B.L. Sullivan & C.L. Wood 2019. The eBird/Clements Checklist of Birds of the World: v2019.
- Gill F., D. Donsker & P. Rasmussen (eds). 2020. IOC World Bird List (v10.2). doi : 10.14344/IOC.ML.10.2.
- Robertson C.J.R. & G.B. Nunn 1998. Towards a new taxonomy for albatrosses. In: G. Robertson & R. Gales (eds.): 13-19. Albatross biology and conservation. Chipping Norton: Beatty and Sons.
- Penhallurick J. 2012. The number of albatross (Diomedidae) species. The Open Ornithology Journal 5: 32-41.
- Roux J.P., P. Jouventin, J.L. Mougin, J.-C. Stahl & H. Weimerskirch 1983. Un nouvel albatros *Diomedea amsterdamensis* n. sp. découvert sur l'île Amsterdam (37°50'S, 77°35'E). *l'Oiseau et R.F.O.* 53: 1-14.
- Winkler D.W., S.M. Billerman & I.J. Lovette 2020. Albatrosses (Diomedidae), version 1.0. In: Birds of the World (S. M. Billerman, B. K. Keeney, P. G. Rodewald, and T. S. Schulenberg, editors). Cornell Lab of Ornithology, Ithaca, NY, USA. <https://doi-org.naturalis.idm.oclc.org/10.2173/bow.diomed1.01>

Guido Keijl, Bakkum (g.o.keijl@casema.nl)

[verschenen 15 september 2020]